

Giá trị tư tưởng, tấm gương tự học, tự sáng tạo của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong giai đoạn hiện nay

Trần Thị Diệu Linh*, Lê Thùy Linh**

*. ** ThS. Trường Cao đẳng Thái Nguyên

Received: 9/2/2023; Accepted: 13/2/2023; Published: 15/2/2023

Abstract: With the method of synthesizing and analyzing documents, the author has generalized the theory of self-study in Ho Chi Minh's thought; analyze the value of Ho Chi Minh's moral example of self-study and lifelong self-study. At the same time, the author has reviewed the basic steps for each individual's self-study process in order to effectively promote the self-study process to help each individual master the treasure of knowledge and have a standing position in the "playing field". flat" of the digital age.

Keywords: Self learning; Ho Chi Minh's thought on self-study; self-study example Ho Chi Minh; self-study planning; Self-study in the digital age

1. Đặt vấn đề

Trong thời đại số, thời đại của trí thông minh nhân tạo (AI), việc tự học, tự sáng tạo là một yêu cầu cấp bách để giúp chúng ta đến kho tàng tri thức, giúp ta thành công, đi tắt, đón đầu, tạo sức mạnh trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Để thiết lập được các bước cơ bản cho quá trình tự học, chúng ta không thể không nghiên cứu về tư tưởng, tấm gương tự học của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Trong hệ thống tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm về tự học là cốt lõi của giáo dục. Người đã xây dựng những vấn đề có tính lý luận về tự học từ khái niệm, mục đích, nội dung, đối tượng, môi trường, nguyên tắc và PP, làm cho người học có thái độ học tập, rèn luyện tích cực và tự giác. Người coi tự học là phương thức quan trọng để lĩnh hội tri thức.

Không chỉ là một nhà lý luận về giáo dục, về tự học, Chủ tịch Hồ Chí Minh còn là tấm gương sáng ngời về tự học và tự học suốt đời. Có thể khẳng định, tên tuổi, tư tưởng và sự nghiệp của Người được tạo dựng trên nền tảng của "Tự động", "Tự học", "Tự sáng tạo".

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tổng kết những kinh nghiệm quý báu về tự học, tự học suốt đời. Đây là những bài học vô giá cho thế hệ hôm nay và mai sau, là cơ sở để mỗi chúng ta rèn luyện cách thức tự học, tự sáng tạo, góp sức vào xây dựng và phát triển đất nước VN ngày càng giàu mạnh, phồn vinh và hạnh phúc.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Tư tưởng và tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh về tự học

2.1.1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về tự học

**Khái niệm tự học:*

Theo Từ điển Giáo dục học: "Tự học là một bộ phận không thể tách rời của quá trình giáo dục, là quá trình mà người học tự mình hoạt động lĩnh hội tri thức khoa học và rèn luyện KN thực hành mà không có sự hướng dẫn trực tiếp của GV và sự quản lý trực tiếp của cơ sở giáo dục, đào tạo". Cốt lõi của tự học là ý thức của bản thân người học, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đưa ra quan niệm về tự học bằng một câu ngắn gọn, xúc tích nhưng chứa đựng nội dung sâu sắc. Tự học là "Phải biết tự động học tập". "Tự động là không phải tựa vào ai, là tự mình biết biến báo xoay xở, tự mình biết thực hành công tác theo nhiều hình thức mới mẻ, phong phú".

Về mục đích, động cơ của tự học: Người khẳng định tự học nhằm nâng cao sự hiểu biết của bản thân để hoàn thiện nhân cách, phục vụ sự nghiệp cách mạng và tự khẳng định mình, "Ra sức học tập, tu dưỡng, tự cải tạo để tiến bộ mãi".

Theo Người, tự học là biểu hiện sinh động của ý thức tự chủ. Thông qua tự học, người học khẳng định được giá trị của bản thân "Ý thức làm chủ không phải chỉ tỏ rõ ở tinh thần hăng hái lao động mà còn phải tỏ rõ ở tinh thần say mê học tập để không ngừng nâng cao năng lực làm chủ của mình".

**Đối tượng và môi trường tự học:* Chủ tịch Hồ Chí Minh xác định tự học là yêu cầu đối với tất cả mọi người, mọi tầng lớp, giới tính, tuổi tác, chức vụ. Mọi người đều phải ra sức tự học tập, tự đào tạo. Mỗi cá nhân cần tận dụng triệt để mọi hoàn cảnh, phương tiện, hình thức để tự học, "Học ở trường, học ở sách vở, học lẫn nhau và học ở nhân dân".

**Nội dung tự học:* Hồ Chí Minh yêu cầu phải tự học tất cả các lĩnh vực, cả chuyên môn nghiệp vụ lẫn

đạo đức. Người cho rằng cần kết hợp chặt chẽ giữa “Học làm tính, học chính trị, học lịch sử, học khoa học thường thức.

**PP và nguyên tắc tự học*

Đối với Chủ tịch Hồ Chí Minh, muốn tự học thành công phải có kế hoạch, sắp xếp thời gian học tập khoa học, kiên trì, bền bỉ thực hiện kế hoạch đến cùng. Người yêu cầu phải tự học mọi lúc, mọi nơi, bằng mọi phương tiện, hình thức, “còn sống là còn phải học”. Người cũng đã chỉ ra lao động là điều kiện cho việc tự học, “Ngoài học ở trường lớp, học trên sách, báo... Có một cách học rất tốt ai cũng có thể tham gia hàng ngày. Đó là cách học tập ngay trong sản xuất, học những người, những tổ, những đơn vị tiên tiến”.

Trong PP, nguyên tắc tự học, Người cũng đã chỉ rõ, học đi đôi với hành, lý luận đi đôi với thực tiễn, “Thực tiễn không có lý luận hướng dẫn thì thành thực tiễn mù quáng. Lý luận không liên hệ với thực tiễn là lý luận suông”.

Tự học ở Hồ Chí Minh đã trở thành một triết lý nhân văn sâu sắc, là bài học kinh nghiệm quý báu cho nền GD&ĐT nước nhà, tạo điều kiện cho các thế hệ người VN phát huy tinh thần tự học, tự rèn luyện để hoàn thiện nhân cách phục vụ cho sự nghiệp CNH, HĐH đất nước hôm nay và mai sau.

2.1.2. Tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh về tự học

Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ là nhà lý luận về tự học mà Người là tấm gương tiêu biểu cho tinh thần tự học, tự rèn luyện để hoàn thiện nhân cách, phục vụ sự nghiệp cách mạng. Tấm gương tự học phản ánh trí tuệ, bản lĩnh và nhân cách của Người được hình thành trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng. Tự học đã làm nên thiên tài Hồ Chí Minh. Thành quả độc lập cho tổ quốc và tự do cho nhân dân ngày hôm nay chính là minh chứng lớn lao cho tinh thần tự học, tự sáng tạo không ngừng, không nghỉ của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Cả cuộc đời Người đã miệt mài tự học. Từ một thanh niên yêu nước với ý chí, quyết tâm cháy bỏng “Tự do cho đồng bào tôi, độc lập cho Tổ quốc tôi” Người đã bước vào con đường lao động đầy vất vả và với bao công việc khó khăn, nặng nhọc để kiếm sống và học tập, nhằm mục đích cuối cùng tìm ra con đường cứu nước, cứu dân. Có thể khẳng định tư tưởng và sự nghiệp của Chủ tịch Hồ Chí Minh được tạo dựng trên nền tảng của “Tự động”, “Tự học”, “Tự sáng tạo”.

Chủ tịch Hồ Chí Minh không được học nhiều ở nhà trường, thực tiễn là trường học lớn nhất trong cuộc đời Người. Quá trình tự học và tự học suốt đời ở Chủ tịch Hồ Chí Minh được thực hiện với một kế

hoạch cụ thể, chặt chẽ, khoa học cùng với một ý chí quyết tâm bền bỉ, dẻo dai, tinh thần sáng tạo, tranh thủ mọi lúc, mọi nơi. Quá trình tự học của Người đã trở thành một khoa học, một nghệ thuật.

Trên hành trình dài gần 30 năm xa quê hương, đất nước, lao động đối với Người là phương tiện để sống, để đi, quan sát, học tập và tìm tòi chân lý. Người bắt đầu sự nghiệp bằng hai bàn tay trắng nhưng hai bàn tay ấy đã góp phần quan trọng tạo nên thành quả vẻ vang độc lập cho Tổ quốc, tự do, hạnh phúc cho nhân dân VN.

Trên hành trình tìm đường cứu nước đầy gian khổ, nhưng không một lúc nào Người quên nhiệm vụ học và tự học. Người luôn phát huy tinh thần, ý thức tự học mọi lúc, mọi nơi, với mọi đối tượng mà người tiếp xúc. Người không ngần ngại học bạn bè, thủ thủy trên tàu buôn... Nói về tinh thần học tập của Người trên tàu, những người bạn của Người đã kể: “Mỗi ngày, chín giờ tối mới xong công việc, anh Ba mệt lử. Nhưng trong khi chúng tôi nghỉ hoặc đánh bài, anh Ba đọc hay viết đến mười một giờ hoặc nửa đêm”. Người luôn tận dụng tối đa thời gian cho việc học. Bất cứ lúc nào, bất cứ ở đâu, Người cũng có thể tìm tòi, học tập...

Người không chỉ kiên trì tự học mà còn luôn tìm tòi, sáng tạo những PP tự học hiệu quả. Ví như trong vấn đề học ngoại ngữ, Người đã có PP học rất hiệu quả, “Sau khi hỏi được nghĩa của từ mới, người viết vào mảnh giấy, dán vào chỗ hay để ý nhất, có khi viết vào cánh tay để trong lúc làm việc vẫn học được. Lại cả khi đi đường, Người cũng nhắm bài học. Ban đêm khi chưa ngủ, Người lấy tay viết mò những chữ khó xuống chân cho kỳ nhớ mới thôi”. Sau khi học được từ mới, Người tìm cách ghép câu để dùng ngay.

Với ý chí kiên trì, bền bỉ và PP tự học đúng đắn, Hồ Chí Minh đã tích lũy được vốn kiến thức phong phú, uyên bác. Giáo sư Hoàng Chí Bảo từng xác nhận rằng Người nói được 29 thứ tiếng, chưa kể tiếng đồng bào dân tộc nước Việt. Không chỉ giỏi ngoại ngữ, Người còn là nhà báo có uy tín ở Pháp và trở thành chủ nhiệm kiêm chủ bút tờ “Le Paria” - “Người cùng khổ” với nội dung đầy sức chiến đấu chống thực dân pháp, đấu tranh cho quyền lợi của người lao động. Không chỉ có vậy, Người còn là một nhà thơ nổi tiếng với chất thơ: Khi ôn tồn, thấu tình, đạt lý, khi đanh thép, mạnh mẽ, hùng hồn. Văn chương của Người thực sự là thứ vũ khí sắc bén để đấu tranh cách mạng. Nhân dân thế giới nói chung và nhân dân VN nói riêng, còn biết đến Người với vai trò là nhà ngoại giao tài ba, nhà chính trị xuất sắc...

Unesco đã công nhận Hồ Chí Minh là “Anh hùng giải phóng dân tộc, nhà văn hóa kiệt xuất”.

Không chỉ là biểu tượng của ý chí tự học, PP học tập sáng tạo, Chủ tịch Hồ Chí Minh còn là tấm gương sáng về tự học suốt đời. Người tâm sự: “Tôi năm nay 71 tuổi, ngày nào cũng phải học... Công việc cứ tiến mãi. Không học thì không theo kịp, công việc nó sẽ gạt mình lại phía sau”; “Bác đã 76 tuổi nhưng vẫn cố gắng học thêm. Chúng ta phải học và hoạt động cách mạng suốt đời. Còn sống thì còn phải học, còn phải hoạt động cách mạng”. Như vậy, từ trẻ đến già, từ lúc khó khăn, gian khổ nhất đến khi ở cương vị cao nhất là Chủ tịch nước, Người vẫn không ngừng học và tự học.

Chính nhờ tự học và tự học suốt đời đã giúp Chủ tịch Hồ Chí Minh có một tầm hiểu biết rộng lớn Đông Tây kim cổ, có tư duy độc lập, tự chủ, sáng tạo, có trí tuệ thiên tài không ai sánh kịp. Đúng như nhà nghiên cứu Nga Vasiliep đã nhận xét: “*Hiếm có chính khách nào của thế kỷ XX có thể sánh được với Hồ Chí Minh về trình độ học vấn, tầm hiểu biết rộng lớn và sự thông minh trong cuộc đời*”.

Tấm gương tự học của Hồ Chí Minh được thể hiện ở ba nội dung: Ý chí vượt gian khó, kiên trì, bền bỉ tự học; PP sáng tạo, tự chủ trong quá trình tự học và tự học suốt đời.

Dù Người đã đi xa, những lời chỉ dẫn quý báu, những bài học kinh nghiệm sâu sắc từ tấm gương tự học bền bỉ suốt đời của Chủ tịch Hồ Chí Minh cho đến nay vẫn nguyên giá trị to lớn đối với từng cá nhân trong quá trình hoàn thiện nhân cách, khẳng định bản thân.

2.2. Vận dụng tư tưởng, tấm gương tự học, tự sáng tạo của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong giai đoạn hiện nay

Để quá trình tự học, tự sáng tạo của mỗi cá nhân đạt hiệu quả, mỗi chúng ta cần nỗ lực học tập PP tự học của Hồ Chí Minh.

Trước hết, mỗi cá nhân cần có một kế hoạch tự học cho bản thân. Trong kế hoạch đó đòi hỏi chúng ta phải xác định mục tiêu, nội dung công việc, các phương pháp thực hiện, nguồn lực để đảm bảo đạt được mục tiêu đã đề ra với hiệu quả cao nhất. Trong thời đại trí tuệ nhân tạo AI như hiện nay thì việc chúng ta xây dựng các kế hoạch tự học khá thuận lợi vì chúng ta có một kho tư liệu điện tử để khai thác, phục vụ quá trình học tập.

Khi đã xây dựng được kế hoạch tự học, mỗi cá nhân cần kỷ luật nghiêm, quyết tâm cao, sẵn sàng

sửa đổi những thói quen không hữu ích, gây mất thời gian, mất tập trung trong quá trình tự học như lướt web, chơi game, xem phim... để thực hiện kế hoạch tự học đã đề ra.

Để quá trình tự học đạt kết quả cao, đòi hỏi mỗi cá nhân phải biết cách tiếp cận, xử lý, vận dụng thông tin linh hoạt. Trong các phương thức tiếp cận thông tin tri thức hiện nay, đọc sách là con đường tốt để làm chủ tri thức.

Và khâu cuối trong quá trình tự học là bám sát kế hoạch, mục tiêu và kết quả tri thức thu được, mỗi cá nhân sẽ tự đánh giá bản thân đã đạt được kết quả gì, chưa đạt được gì để có hướng phát huy mặt mạnh, khắc phục hạn chế, kịp thời sửa chữa sai sót. Đánh giá về quá trình tự học cần diễn ra thường xuyên, liên tục và đánh giá một cách nghiêm túc.

3. Kết luận

Tự học là chiếc chìa khóa đưa ta đến kho tàng tri thức, là điều kiện giúp ta thành công. Tự học giúp ta nắm vững căn bản, đào sâu và mở rộng kiến thức mà mình tích lũy được. Có tự học ta mới hệ thống lại được những kiến thức và kịp thời nhận ra thiếu sót của bản thân để kịp thời bồi đắp để hoàn thiện bản thân. Khi có một tinh thần tự học tốt chắc chắn ta sẽ thành công và nâng cao được tri thức của chính mình. Tự học ngoài việc giúp chúng ta có thêm kiến thức còn giúp chúng ta rèn luyện tính kiên trì.

Tư tưởng và tấm gương tự học, tự sáng tạo của Chủ tịch Hồ Chí Minh là di sản quý báu mà Người để lại cho thế hệ hôm nay và mai sau. Vận dụng hệ thống tư tưởng và tấm gương ấy vào học tập và cuộc sống để mang lại những giá trị tri thức là quyền lợi nhưng cũng là trách nhiệm, nghĩa vụ của chúng ta đóng góp cho sự phát triển chung của đất nước VN.

Tài liệu tham khảo

1. Phan Ngọc Liên, Nghiêm Văn Thái (1993): *Giá trị tư tưởng Hồ Chí Minh trong thời đại ngày nay*, NXB Viện Thông tin Khoa học xã hội. Hà Nội
2. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia (2011), *Hồ Chí Minh, Toàn tập*, tập 5. Hà Nội
3. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia (2011) *Hồ Chí Minh, Toàn tập*, tập 11. Hà Nội 2011
4. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia (2011), *Hồ Chí Minh, Toàn tập*, tập 13. Hà Nội
5. Vũ Thị Thủy, Phạm Thị Huyền (2019), *Vận dụng phương pháp tự học trong giảng dạy môn học tư tưởng Hồ Chí Minh ở các trường cao đẳng, đại học hiện nay*, Tạp chí khoa học & Công nghệ ĐH Thái Nguyên.